

Inserati se sprejemajo in velja trisopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
16 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, ne frankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema upravništvo (administracija) in ekspedicija na Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na stolnem trgu hiš. št. 284.

Izhaja potrikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Tako?!

Gospod Pajk, dozdej bivši administrativni referent pri deželni komisiji za vrnanje zemljiškega davka, o katerem smo že poročali, da je iz te službe prestavljen za okrajnega glavarja v Litijo, je dobil že odpustilni dekret in sicer — kar je posebno pomenljivo — brez pripoznanja ali pohvale, ktero je po naših mislih gotovo bolj zaslužil, kakor n. pr. ravnatelja celjske in goriške gimnazije, Premru in Schaffenhaur, ki sta dejana v pokoj.

Pohvala ali pripoznanje zaslug je v enakih odpustilnih pismih sicer formalna stvar, na katero ne more vsak posebno ponosen biti; ali ravno ker je formalna stvar in se deli brez posebnih pomislov navadno vsakemu odpustnemu ali premeščnemu uradniku, ako le ni disciplinarno premeščen ali odstavljen zaradi kake pregrehe, nezvestobe itd., — ravno zato se moramo na vso moč čuditi, da o kaki pohvali za sedanje delovanje v odpustilnem dekretu gospoda Pajka niti besedice ni. Zakaj se odreja pohvala njemu, ktera se deli sicer tako brez vseh pomislov kakor navadni konec takih dekretov? Ali je gospod Pajk morda ni vreden, ali se je morda kaj pregrešil zoper dolžnosti svoje službe, ali je morda disciplinarno odstavljen, oziroma prestavljen?

Prerešajmo ta trojna vprašanja natančneje toliko, kolikor nam je to vsled „tiskovne svobode“ morda dovoljeno.

Ali gospod Pajk kot administrativni referent komisije za vrnanje zemljiškega davka ni vreden pohvale?

Kolikor mi vemo, kar se je nam pripovedovalo, je bil mož, kakoršnega bi vlada za to mesto težko še kje našla. On pozna kranjsko deželo, znane so mu potrebe in težave njenih prebivalcev, on vé, da je z davki preobložena. In ker je pravičen mož, je gotovo o vsem tem tudi resnično poročal in delal na to, da se novi načrti za podlago zemljiškega davka narede natančni, da se davek odmeri in razdeli po pravici. Pravica pa zahteva, da se tistim, ki so z davkom preobloženi, zljajša breme, ne pa še povikša, če se ceni prihodek po ljudeh, katerim dežela naša ni popolnoma znana. O gosp. Pajku smo zvedeli, da je on opisoval razmere, kakoršne so v resnici, pa tudi, da njegovi referati višim niso bili po godu, da so se mu pošiljali nazaj, češ, da so „pomankljivi“, naj jih „popravi“. A gosp. Pajku ni pripustila vest, risati belo, kar je bilo črnega. Če bi mož, ki tako vestno in pravično dela, ne storil svoje dolžnosti in ne bil vreden pripoznanja ali pohvale, kdo li bi je bil potem vreden?

Morda se je gospod Pajk pregrešil v svoji službi? To vprašanje rešeno je že po odgovoru na prvo. Mogoče, da njegova poročila niso bila vseč višemu vradu, ker so se temu podlage za tarife neugodne, tarifi prenizki zdeli in gosp. Pajk se je „pregrešil“, ker ni hitel vrojenih mu referatov „popraviti“, ali jih ni zadosti „popravil“. Mogoče — pravimo — je to, mogoče, da so ga zato odstranili in postavili na njegovo mesto Pemaka Kremana, ki naše dežele ne pozna, bo toraj „pomankljive“ referate lože „popravljal“, kakor g. Pajk, kteremu je dežela vseskozi znana. Saj je bil tudi gosp. Šolmajer odstranjen, ker menda

nekterim ni bil všeč; drugega vzroka mi ne vemo. Če so ga pa iz tega vzroka odstranili od službe, v kateri je bil — po našem prepričanju — sicer popolnoma na svojem mestu, potem je to — žalostno, žalostno za našo z davkom preobložno in po tolikih vremenskih nezgodah obiskovano deželo. Ali če jim tudi „ni bil za rabo“, bi u. u. vendar ne bili smeli odreči priznanja, da je vestno deloval.

Morda je bil pa disciplinarno odstranjen? Za to pač ni bilo vzroka in se tudi ne sliši, da bi bilo tako, dasiravno bi se po zadržanju dekreta lahko mislilo. Iz „službenih ozirov“ — navadni izgovor — tudi ni mogel biti prestavljen, kajti za mesto okrajnega glavarja se dobi kmalo kdo, ki je sposoben, za referenta pri deželni davkarski komisiji pa pač ne lahko tak, kakor je g. Pajk. Vrh tega je mož že priletel, toraj mu bo posel okrajnega glavarja gotovo težavnejši, kakor mu je bil dozdanji.

Nam se pri premišljevanji te dogodbe še vse druge misli vrivajo, katerih pa zavoljo „tiskovne svobode“ ne moremo popolnoma izraziti. Deželni zbor kranjski, čegar večina je narodna, je zahteval od vlade pregled davkarskih načrtov, nadja se, da se bo pri novi cenitvi pokazalo, da je dežela z davkom preobložena, da se bo na ta način davek gotovo vsaj po več krajih znižal.

Po referatih g. Pajka je bilo razvidno, da se nada deželnega zbora utegne vresničiti in če bi se bila, potem bi bilo ljudstvo gotovo hvaležno svojim narodnim poslancem za zljajšavo bremena, volilo bi potem vedno narodnjake, ki za-nj kaj store. Zdej vlada v Av-

Podlistek.

Kratka zgodovina orgelj.

Kakor so potrebovale vse iznajdbe človeškega duha krajšega ali daljšega časa, da so se popolnoma razvile, ravno tako so tudi stotletja potekla, preden je orgljarstvo po mnogih srečnih in nesrečnih poskušnjah dospelo do one stopinje popolnosti, na kateri ga nahajamo dandanes.

Kdaj so orglje iznašli, zgodovina ne vé nič trdnega, toraj bi bila tudi vsakršna misel o tej stvari le nedoločna in dvomljiva. Najverjetneje pa je začetek „orgljam“ iskati v tako zvanih „mešnicah“, množici daljših in krajših piščalek, ktere so natakne v dude (Dudelsack). Dude je jako star instrument, kterega so znali že Grki in Hebrejci.

Vsakako pa prve orglje niso imele več, ko en sam register in so bile lahko prenesljive od enega kraja na drugega, zaradi tega so jih tudi imenovali „Portativ“ (od latinske besede

portare = nesti). Veče orglje, ktere so stale zmerom na enem mestu, imenovali so pa „Positiv“ (od ponere = staviti). S temi instrumenti pa se je moglo izvabiti, se vé, le malo tonov (glasov), zaradi česar se tudi ni na-nje igralo, kakor dandanes, ampak služile so samo v to, da se je z njihovo pomočjo glas dajal pevcem.

Na Nemško so vpeljali orglje še le l. 756. Pipin, oče Karola Velikega, jih je bil dobil iz Konstantinopola od cesarja Konstantina. Stoprvo v dvanajstem in trinajstem stotletji začeli so vpeljavati bolj splošno orglje v cerkve.

Zarad zboljšanja orgelj so si Nemci posebno čast pridobili. Znano je, da je Nemec bil, ki je na ukaz benečanskega patricija Torcella, leta 1312, izdelal cerkvene orglje; Nemec Bernhard iznašel je v Benedkah leta 1470 pedal, neki drugi pa vlačni sapnik (Schleiflade). Gotovo je tudi, da so Nemci bili, ki so od 12. do 15. stotletja početkoma le malo glasov imajoče orglje polagoma na tri in več oktav zboljšali ter iznašli zmirom več registrov.

Da zadobi čitatelj vsaj majhen pojem,

kako nepopolne so bile orglje še v štirinajstem stotletji, naj povem še to-le: Najstare v Nemčiji znane orglje napravljene so bile l. 1361 v Halberstadtu. Imele so 22 klavesov, 14 diatonskih in 8 kromatiških in 1 pedal.

Neke orglje v Winchestru na Angležkem so imele neki za 700 piščalek 26 mehov (Balsbälge), h čemur je trebalo 70 močnih mož, da so te mehe vlekli. Pri teh nepopolnih orgljah bile so posamezne taste 5—7 palcev široke in moralo se je na take taste tolči s pestjo; od tod tudi pride, da se pri Nemcih še danes sliši n. pr.: er kann gut die Orgel schlagen i. t. d.

Za Karola V. se je orgljarstvo jako povzdignilo, krasno se je ono v zadnjih stotletjih tudi razvijalo posebno na Nemškem, v Italiji in Angliji.

Vpeljale so se orglje splošno v cerkve, deloma zato, ker so (neobhodno) potrebne za spremljanje in podporo koralnega petja, deloma pa tudi zato, ker orgljini polni glas budi pobožnost v srcih poslušalcev, pa so orglje tudi cerkvi v kinč. Na Württemberskem malokako cerkev nahajaš, kjer bi orgelj ne imeli.

striji nemška ustavoverna stranka, ki hoče, da bi se povsod volili le ustavoverci za poslanke.

Več si ne upamo reči, ker je „svoboda tiska“ nam za petami. Kdor je pa navajen misliti, bo po tem pokazanem mu potu brez težave prišel do spoznanja, zakaj je bil gosp. Pajk iz poti spravljen in zakaj v njegovem dekretu ni besedice pohvale ali priznanja za njegovo koristno delovanje.

„Narod“ pa Petovar.

(Konec.)

Ne manj zibjaško je, ako človeče, ki ne sliši nikoli nobene pridige, ki še prve strani katekizma za 7 krajcarjev ne razume, pripoveduje, kako da so vse pridige „pretirane“, prenapete, kako se ljudstvo straši in kuri z misijoni, božjimi poti, plačanimi mašami. Tudi v notranjih razmerah sv. cerkve, pravi, „je dosti vzrastkov in peg, ki ne sodijo več v 19. stoletje“. Ste ga slišali strešnega petelina? Tedaj tudi znotranjstvo, bistvo sv. cerkve se mora po vetru obračati?! Najbrže bi on svetoval tisto novo vero, ki jo je nedavno neki „mladoslovenec“ skoval. Lepa hvala, novi Luter! Tudi nam je povedal, da „petovarstvo je nasledek klerikalne novinarske pisave in širjenja pretirane ascetične književnosti“. Pa kako dosleden je „Narodov“ modrijan tudi v tej reči, poslušajte: Če „farovski list“ n. pr. v treh številkah pripoveduje o čudežih neke zamaknjene, kaj čuda, če se je tudi Tonček zamakoval? „Slovenec“ je pred nekimi tedni v podlisteku prinesel kratek posnetek brošurice učenega in slovečega doktorja zdravilstva, Rohlinga, ki gotovo bolje vé, kaj je natorno mogoče, kaj pa ne, kakor puhle glave „Narodovih“ vrednikov, in vsled tega se je Petovar že pred več meseci, že lani ali predlanskim zamakoval!

„Ali ni to še večji čudež, kakor pa vse, kar se z zamaknjeno v Bois d' Halne godi? Tako gre in slepari Petovar natanko tako, kakor je v Danici o drugih zamaknjenih brah“, pravi „rokovnjaški“ list dalje. Kaj ne, da je imenitna ta njegova učenost?! Ako je Petovar z zamaknjenjem sleparil, zato so bili sleparji vsi svetniki in svetnice s sv. Pavlom vred, ki so bili kdaj zamaknjeni, in sleparica je „Danica“, ki to naznanja! Tako, Slovenci, modruje sprideni

študent v Tavčarjevi hiši, ki je šolo na kol obesil, da zdaj v imenu mladoslovencev zatira katoliško vero v naši deželi ter s tem nevarnim prusakom pot pripravlja, katero jim drugi preklestujejo s ponemčevanjem. In da bi še bolj okrivili katoliško časnikarstvo in zlasti „Danico“, je že v drugič povedal, da Petovarjeva pisma so pisana v „Daničinem“ stilu. Drugi pot utegnemo celo slišati, da mu jih je kak daničar celo narekoval — toraj hajdi pred poroto in na grad ž njim! Morebiti bi se s tim črni žolc „Narodov“ zoper katoliško duhovstvo nekoliko ohladil.

Sklenil je „Narod“ spletke svojih zmešnjav in laži z bahanjem, da je on še pred sodnijo opomnil na molitvarskega sleparja (zakaj niso vitezu zato že kacega reda na prsi pritiskali?) in prav moško pristavlja: „Ali se še spominjate, kako so bili klerikalni slovenski časniki „Novice“ in „Danica“ pali čez nos? Oba lista (laž) sta se bila tačas potegnili (laž) za tega svetnika in hujskala na nas (laž) in naš list očitaje nam brezverstvo (laž) in bog ve kaj. Zdaj ju mora biti sram te družbe“ (čegave?). Kdor brez strasti prebere dopis iz Doba v lanskim „Danici“ 20. rožnika številka 25, bode videl, da dopis ima le bolj namen potegniti se za druge, ki so jih v to neljubo dogodbo tlačili, to je, g. fajmoštra. O Petovarju je le rečeno, kakošnega se je poprej razodeval, in kaj da se v cerkvi ni zgodilo. Kako malo ga dopis zagovarja, kaže s tem, ker dopisnik sam pravi, da se je Petovar med misijonom po pivnicah potikal, da dobska duhovna, od gospodov v Lašičah in Ribnici vprašana, sta o njem resnico povedala in ga nista zagovarjala. Dopis se je poganjal za poštenje duhovnov, ktere je „Narod“ po krivem v to reč tlačil; kdor hoče prebrati omenjeni dopis v „Danici“ (O „Nov.“ tu ne govorimo), se bo tega prepričal. Naj bo toraj „Naroda“ sram, ki že skoro vrstice več ne more brez laži zapisati, ne pa tistih, ki jih on napada!

Politični pregled.

V Ljubljani 2. sept.

Avstrijske dežele.

Z Dunaja. Ustavoverski listi se tolažijo s tem, da bodo cesar adrese českih občin ministerstvu v obravnavo izročili. Cesar že itak poznajo želje českega naroda in jim jih ni treba še le naznanjati po adresah; znane

Od največjih orgelj na Württemberskem naj imenujem le orglje v Weingartenu s 110 bistvenimi registri, in orglje v Stiftkirchi v Stuttgartu, ktere so bile izdelane prav za prav v cerkvi Zwiefaltski in so šteje 64 registrov. Oboje te orglje imajo 4 manuale in prve eno, druge dve pedalni klaviaturi.

Prve je izdelal orgljar Gabler iz Ravensburga leta 1736—1750. Kdo je druge izdelal, se ne dá z določnostjo povedati. L. 1841—1845 jih je prestavil orgljar Eberh. Fried. Walcker iz Ludwigsburga na sedanje mesto ter jih tudi s cela predelal. Omenjeni mojster je izdelal tudi leta 1847 v cerkvi sv. Kilijana v Hailbronu orglje s 3 manuali in 50 registri.

Razun omenjenih orgelj nahajamo v Württembergu še drugih orgelj, ki pa so, da-si manjše, vendar še boljše od naštetih.

Med največje orglje evropske štejejo se orglje v Harlemu na Holandskem, ktere so veljale 200.000 tolarjev. Te orglje imajo 60 registrov in 12 mehov; izdelal jih je Kristijan Müller leta 1738. Znamenite so tudi Walckerjeve orglje v cerkvi sv. Pavla v Frankfurtu ob Menu s 74 registri, tremi manuali in dvema

pedalnima klaviaturama in pa orglje v Saint-Denisu pri Parisu s 70 registri, 4 manuali in enim pedalom. Poslednje pak imajo skoro preveč spremenov z jezički (Zungenregister). Francozi posebno slovó kot dobri izdelovalci takih spremenov z jezički. Silbermann, eden najslavnejših orglarjev, si je z izdelovanjem orgelj, posebno v Draždanih in v tako zvani „novi cerkvi“ v Štrasburgu večno ime zadobil. V prav istem času (1730—1780), s Silbermannom in Gablerjem, živel je tudi iznajdljivi Hansdörfer iz Tübingena, čegar zadnje delo (orglje izd. l. 1754) se nahaja v glavni cerkvi v Esslingenu. Če tudi imajo te orglje le 24 registrov, 2 manuala in 1 pedal, pojó vendar tako glasno, da jih je v precej veliki cerkvi ipak dosti. Te orglje imajo tudi eno skakalo (Springlade).

Od napredka sedanjega časa v mehaniških umetnostih in od večjega prizadevanja za povzdigo muzikaličnega dela službe božje se lahko pričakuje, da dospe orgljarstvo še do višje stopinje.

R. K.

so jim tudi stare pravice českega kraljestva. „Nevarno je“, piše o tej reči „Reform“, „na dobro srečo upati, in vendar tega ne more nihče opustiti, kdor odkritosrčno želi srečo monarhije. To je gotovo: Avstrija ne bo utrjena, dokler českemu kraljestvu po godu ne potrdijo nikdar zgubljenih, nezastaranih, slovesno potrjenih in v novešem času znova pripoznanih pravic. Zadovoljeno česko kraljestvo pa bi bil mogočen vogelni kamen, ob katerem bi se razbile vse habsburški mnogonarodni državi nevarne moči.“

Avstrijska artilerija slovela je doslej med vsemi najbolj in Napoleon I. je pri neki priliki rekel, da z avstrijsko artilerijo bi si upal podvreči celi svet. Pred nekaj dnevi pa so poskušali streljati z jeklenimi Kruppovimi kanonami, ki so se pokazale izvrstnejše, kakor so naše bronaste, in brž so nekteri listi, zlasti ogerski, zagnali hrup, da Avstrija nima nobene artilerije več! To je sicer pretirano, pa se je vendar vojni minister odločil za to, da se napravijo nove jeklene kanone, kakoršne izdeluje pruski tovarnar Krupp. Ker je pa vojni budget že določen, bodo skušali pri drugih rečeh toliko prihraniti, da bodo mogli napraviti take kanone.

Po ustavovernih časnikih je bilo brati o spremembi zakonskih postav; zlasti so se nadjali, da se vpelje po ilni civilni zakon. Pa vlada o tem noče nič vedeti. To je razsrdilo liberalce in jih še novica ne potolaži, da hoče ministerstvo privoliti zakon med kristijani in — judi. Ministerstvo pri tem zopet ozir jemlje le na Dunaj, ker drugod to ni čisto nič potrebno.

Tudi mestno starešinstvo v Pragi je po predlogu podžupana g. Zeithammera sklenilo cesarju podati vdanostno adreso. Mestni svetovalec nemški liberalcec Bendiner je temu predlogu nasprotoval menda iz zgolj vdanosti do — cesarja?

Kat. pol. društvo za Česko je kaj slovesno obhajalo svoj zbor v Vodňanu. Nazočih je bilo več ko 600 oseb, da-si so policaji strogo pazili, da so se ga vdeležili le naznanjeni društveni udje. Knez Jurij Lobkovic je predsedoval ter imel tudi jako čvrst česki govor, ki je bil od nazočih z navdušenjem sprejet.

V hrvaškem zboru 2. t. m. je Špun zagovarjal vladin predlog o ljudskih šolah. Nadškof Mihajlovič je rekel, da bo glasoval zoper ta predlog, ker cerkvi prepušča premalo vpliva. Fajmoštra Jagić in Brož pa Mrazovič govorili so za predlog, kanonik Sušković proti njemu. Konečno je vladin zastopnik Jurković skušal zavrniti od nasprotnikov navedene pomislike.

Vnanje države.

Na Pruskem so 2. t. m. obhajali obletnico bitve pri Sedan. Katoličani se je niso vdeležili.

Na Laškem se govori, da Sella zopet vstopi v ministerstvo. Liberalni časniki se tega močno veseló, ker vidijo v tem krepenje vlade in njene stranke. Dosedaj je bila desnica razdeljena v dve stranki, kterih ena je bila na krmilu, druga pa si je prizadevala do njega priti. Vse to je prav lepo, a pomagalo zedinjeni Italiji ne bo, ker je osnovana na krivični podlagi. — Ognjeni hrib Etna na siciljskem otoku bljuje ogenj iz treh votlin med hudimi potresi. Ni sicer še velike nevarnosti, pa prebivalci bližnjih hiš so jo vendar potegnili. V obližnjici mesta Katanije je pesek padal s hriba.

Španjska. Nekteri listi so prinesli novico, da Karlisti so se spred Puicerde

umaknili. Drugi telegrami pa poročajo, da nadaljujejo streljanje. — Grof Chambord je Karolu VII. pismeno izrekel zaupanje, da bo on zmagal. General Zabala, ki je hotel mesto Vittorio preskrbeti z živežem, je bil od Karlistov premagan in nazaj zapoden.

Izvirni dopisi.

Iz Kranjske gore, 1. septbr. — Preteklo nedeljo sem bil pri Fužinah, v dve uri od tu oddaljenem trgu, vže trdo na kranjsko koroški meji ležečem. Jame se mi praviti o nekem dopisu, katerega je prinesla „Laib. Ztg.“ iz Kranjske gore v svoji 195. številki; sam namreč ne zgubljam časa s čitanjem omenjenega nemškega časopisa. Ne bi bil zinil besedice o tem „konfuznem“ spisu, a ker se napada v njem „Slovenec“, ne morem molčati.

„V Kranjski gori imamo dva Slovenca“, pravi pisatelj, „mrtvega in živega“. Mrtvi, to je tiskani „Slovenec“, in odločen „zur Volksaufklärung und Verklärung“; živi, to je štirinogati „trägt als tüchtiger Vollb'uthengst zur Erzeugung kräftiger Zugpferde im Lande bestens bei“. (Neki tukajšnji posestnik ima namreč žebca za pleme po imenu „Slovenec“.)

Moremo čuti britkeji sarkazem, moremo čitati surovejo primero? V vladinem časopisu, v glavnem mestu slovenske krajine izhajajočem, se sme na tak pobalinski način v obraz biti celemu slovenskemu narodu! Pravim: „Celemu slovenskemu narodu!“ Ne zastopa mar „Slovenec“ celega slovenskega naroda? Vprašujem: Slovenci! ali so nam res povsod vrata zaprta pritožiti se zoper tako razžaljenje? Ali nimamo podpore, ne pribežališča, kjer bi bili varni napadov tako visoko omikanih škriblarjev?

Naj mi je dovoljeno iz ravno te korespondence pisavca fizično opazovati. Ne more se tajiti, da je napravil med drugim največji priklon kuharicam kranjskogorskim. Samo se mu smeje pri mastnih epitutih, kakor so n. pr. „geschmackvolle“ (to je gaudium), „kräftige“ „ausgiebige“ (da se kaj prime), „billige“ (finis coronat opus!) „Küche“. Jaz g. pisarja ne poznam, ne vem, je li domač ali je ptujec; ravno zato bi znal vsled njegovega sestavka objektivno sodbo o njem izreči. Materija mu je vse, duševnosti ne pozna; navdušen je za krasno naravo, Stvarnika nad oblaki — brž ko ne, pozabljuje! Prilega se mu izvrstno kranjskogorska klobasa: preseda ga pa „Slovenec-eva“ dušna hrana — omika ljudstva; sline se mu skoraj cedijo po naši slanini: izliva pa žolč nad duhovnim poduhom z željo: „Möge das herrliche Oberkrain aus seinem von klericalen Gesängen genährten Schläfe erwachen“. S slastjo obira naša piščeta: slovenskemu kmetu bi pa rad ogrenil vsako drobtino višje hrane. Prašam tedaj: Kaj ima večjo veljavo? To kar služi v pospeh fizične človekove moči, kar je trohljivo in minljivo; ali to, kar napeljuje človeka k vzvišenim idejam opominjajoč ga nad zemeljskega poklica? Naš slovenski kmet daje drugemu izključljivo veljavo, prvemu memogredočo. Kdor mu v tem nasprotuje — in naj bo kakoršen koli gospod — stoji na veliko nižji stopinji omike.

Iz Ruš na Štajarskem, 1. septembra. († Luka Hleb.) „Blag si, o Slovenec! in vendar ne moreš priključiti do zaželenega blagostanja na tem svetu, katerega že drugi narodi tako obilo uživajo“. Pisal je te besede navdušen narodnjak, potujoč med našimi prekmurskimi brati; ko se je prepričal o lepih čednostih in blagih lastnostih njihovih, pa jih je vendar toliko tlačene videl od krutega mad-

jara. Zamoremo res te besede reči o celem slov. narodu. Ni ga naroda v Evropi, kateremu bi bil Vsestvarnik toliko lepe lastnosti miroljubja, delavnosti in blagodušnosti vtisnil, kakor v Slovenca; ni pa tudi naroda, ki bi bil bolj črten in preganjan, ki bi imel od vseh strani sovražnikov, kakor ima jih naš narod. Nemec, Madjar in Italjan, vsi udrihajo po njem, vsak hrepeneč ga prej ali pozneje pogoltniti. — Hude rane nam seka v sedanjih dnevih notranji razpor med Mlado- in Staroslovenci. Tre-tja neusmiljena osoda, ki nas preganja, pa zguba toliko blagih sinov našega naroda, ki so nam tako zelo potrebni. — Janežič, Umek, Toman, Tomšič, Rozman, stebri naše narodnosti so nas zapustili v sredi svojega delovanja, rekel bi pri naj boljših močeh.

V ponedeljek 31. avg. sem bil zopet priča zgube enega izmed najvrlejših braniteljev našega naroda. Umrli je po celo kratki boleznici 28. avg. Luka Hleb, posestnik v Smolniku ruške fare. — Ne more ga slov. narod šteti med svoje pisatelje, vsi pa, ki so ga poznali, bodo radi priznali, da je bil ranjci varuh in steber narodnega gibanja v svojem rojstnem kraju. Ruše, nekdanj toliko slaven kraj zavoljo svoje gimnazije, dandanašnji še imenitna božja pot, je bila rojstna fara rajnemu; rodil se je leta 1826. v vasi Smolnik. Oče ga pošlje v Gradec v šole, kjer je z dobrim vspehom latinske šole dokončal, in l. 1848 bil sprejet v bogoslovje. Pa takratni burni čas ga ni v semenišču pustil. Nevarnost je pretila, da bi bil vrstjen v „Studentenlegion“, ki je zapeljana od svojih voditeljev se postavi zopersavila. Luka Hleb tihoma iz Gradca zlazi, se skrije v visoke planine svojega rojstnega kraja, dokler se mirni zopet vrnil. Neugodni časi po mestih, viharo gibanje povsod in smrt njegovega očeta ga primora, da ostane doma in prevzame posestvo po rajnem očetu. Pregovor pravi, študiran kmet je slab gospodar, ali pri raj. Lukežu ni bil veljaven. Bil je skrben kmetovalec, uzoren mož, blag oče, branitelj in očiten spoznavalec sv. vere, pred katero se njih dandanašnji toliko omikancev sramuje. Spomin njegove trdne vere in znamenje njegovega verskega prepričanja je prelepa cerkva Materi Božji posvečena, katero je rajni visoko v planinah veščidelj na svoje stroške postavil. Leta 1868 so to cerkvico nepozabljivi škof Martin Slomšek posvetili, ki so rajnega cenili. Pripoznali so milostljivi škof s tem najbolj blage lastnosti njegove, da so tako težavno pot na visokih planinah ležeci Smolnik storili. Zapisnik v Hlebovi hiši kaže imena vsih obiskovalcev prekrasne cerkvice, in rajska panorama romantično ležečega Smolnika popotniku dovolj poplača trud hoda.

Nekdanj zavolj svoje poštenosti in vernosti slavne Ruše, so dandanašnji zlo zlo našo narodnost zapustile. Skušnja pa nas uči, da povsod na nemško-slovenski meji, kjer peša narodnost, pojemlje tudi vera. Vsi naši najhujši nasprotniki so z malimi izjemki tudi nasprotniki sv. vere. V Rušah se je to jasno pokazalo. Da bi otel svojo ožjo domovino toliko sramoti, se je Luka trudil osnovati „bralno društvo“ v Rušah, kateremu je tudi bil predsednik do svoje smrti. Za to društvo je žrtvoval tudi svoje dušne in gmotne moči. Kdor si je skušil, kako plačo ima narodnjak v takih krajih, kjer grdi nemčur nadvladuje, kako se sramoti in zaničuje slov. narodnost, ne čudi se, da dostikrat trdni hrasti omahujejo. Hleb je stal vedno ko skala. Čislal je svojo malo domovino Slovenijo. Ni je ljubil za tega delj, kakor da bi se odlikovala na slavnih zgo-

dovinskih činih, mogočnih kraljih, ali da bi kot Slovenec do časti dospel, ljubil jo je, ker je bila draga domovina, ne gledaje, da je potep-tana in osramotena. To je poštenost, to je moški značaj, to je prepričanje!

Ko so lani tukajšnji narodnjaki poslanca za državni zbor iskali, je bil Luka za narodnega kandidata postavljen, ker je bilo težko zaradi razpora med Mlado- in Staroslovenci moža najti, ki bi bil prepričan in značajan narodnjak, veren katoličan. Da ni bil določno za kandidata postavljen, vzrok temu je bil, ker je volilni odbor pridobil za-se našega učenega g. profesorja Pajka. — Če ravno ni zamogel naš Luka javno v državnem in deželnem zboru braniti Slovencev, in pismeno zapustiti nam svojih blazih čutil, vendar je delal v domačem kraju neutrudljivo za razširjanje in utrjenje narodne ideje. Tako dobrodelnemu življenju je hitra smrt 29. avg. konec storila. Njegovo telo počiva v raki pri cerkvici, ktera je bila z njegovim trudom postavljena. Osem duhovnikov, ki so prišli od daleč, mnogo ljudi, ki se niso bali visoke planine, je dovolj kazalo, kako britko čutijo vsi njegovo zgubo. Njegov vzorni izgled naj ostane v srcu vseh slovenskih kmetovalcev, kako naj delajo za Boga, domovino in cesarja. Lahka mu zemlja! — Z-k. —

Domače novice.

Ljubljana, 2. septembra.

(Volitev deželnega poslanca) za ljubljansko mesto se bode vršila v ponedeljek. Kandidat narodne stranke je advokat **dr. Alfonz Moše**. Ker je tedaj le mogoče, da zmagamo, ako se vsi narodni volilci vdeležé volitve in svoje glasove dajo g. Moše-tu, zato jim prav gorko priporočamo, naj se volitvi ne odtegnejo. Poka-žimo „Narodu“ in njegovim pokroviteljem, da mi nočemo nobenega razpora, in da bi vsi narodnjaki zopet lahko složno sodelovali na političnem polju slovenskem, če bi jim ne primanjkovalo dobre volje. „Narod“ na Vipavskem ščuje zoper tamošnjega staroslovenskega kandidata, pokažimo mu djansko, da mi take perfidne taktike ne poznamo.

(Brezdomovinski „Narod“) v št. 200 v dopisu iz „Žavc“, kakor neprenehoma, zopet trga slovensko edinost s sovražnimi napadi na papeža in katoliško duhovstvo. Prilizuje se pa izdajavec in preganjavec naše sv. cerkve dijakom. Tenko napredena je lesičnost, s katero ta nesramni list vedno rije zoper zvezo katoličanov z namestnikom Kristusovim v Rimu; upamo pa, da katoliški mladenči niso tako nevedni, da bi zvijače ne spoznali in ne videli lažnjivega preroka in hujskača k odpadu pod krinko „Slovenski Narod“. To hujskanje je tako sistematično, tako nepretrgano, da si moremo misliti, temu ničvrednemu listu in njegovim gospodarjem in kolovodjem je na tem ležeče, da slovenski narod zapeljejo k odpadu od katoliške cerkve. V svoji pošastni nesramnosti tudi svojih namenov več ne zakriva; da bi ljudi oslepil in jih oblagal, se baha, kako da „črna garda ni tako vterjena v ljudstvo“ itd. S peklenko potuhnjenostjo ravno ta spis dela reklamo za znanega „Fisterja“, za „veliko francosko revolucijo“. Vse, kar je zani-karnega in cerkvi sovražljivega, ta list gotovo hvalisa in preslavlja.

Dopis iz Žavc je od matere cerkve odpadniške in rudičarske barve; gorje študentom, ako bi bili res vsi taci misel, kakor so izrečene v dopisu, kateri je pa morebiti v „Narodovi“ kovačnici prekovan, ker kipi v njem po navadi „Narodov“ črnožolčni zlog.

Vedó naj mladenči in njih starši, davta-
cih rečeh ni šale, pa tudi ne nobene srednje
poti, temuč le dvoje: ali s cerkvijo, ali pa zo-
per cerkev, — in ker je „Narod“ „renegatni
list“, toraj: ali s cerkvijo in zoper „Narod“,
ali pa z „Narodom“ in zoper cerkev! In kar
smo rekli mladenčem, to velja Slovencem
sploh. Nevidni poglavar svete cerkve je to
enkrat za vselej določil z besedami: „Kdor
ni z menoj, je zoper mene; kdor z menoj ne
seje, raztresa.“

V ravno tem listu si upa dopisnik iz Žu-
žemberka duhovstvu impertinentnost v oči
brsniti: „vi duhovniki! kakšna vam neki ide
zasluga, če si prizadevate, sicer zmožno, bistro-
umno ljudstvo ohraniti v stari bedariji?“
Duhovni so vedno svarili pred vražami, tudi
„Slovenec“ je to že večkrat storil, impertinent-
nost tedaj je od „Narodovega“ dopisnika.
ki vse to prezira in že sto- in stokrat ovr-
žena očitanja z nova pogreva.

(Pratika za leto 1875. in svarilo): Naša
po c. k. kmetijski družbi izdana „Velika“
in „Mala Pratika“ je ravnokar v lični obliki
na svetlo prišla, prinaša mnogo novih gospo-
darskih skušnj, drobtin — in natančen pre-
gled nove mere in vage z razmerami med novo
in staro méro in vago. — Poleg te naše na-
vadne pratike pa sta tiskala in založila Klein-
mayr & Bamberg letos „Slovensko Pra-
tiko“, ktera v drugi pólí do nebes povzdiguje
nove konfesionalne postave, — udriha po du-
hovščini, papežu in naši cerkvi, — zametava
nabiranje darov za sv. očeta in misijone in
ima po vsem snovu namen: v nedolžni
obleki stare poštene Pratique med
našim narodom dandanes cveteči liberali-
zem širiti. — Opozorujemo tedaj vse resnične
prijatelje našega poštenega naroda, da čujejo
in svarijo v svojih krogih, — in zabranijo
razširjanje pri nas tako pritepeno vpeljanega
blaga. Naša stara Pratika se imenuje prvič:
„Velika“ ali „Mala“ Pratika, in je tiskana
pri J. Blaznikovih dedičih v Ljubljani;
— nova liberalna se imenuje sama „Sloven-

ska Pratika“, gotovo zato, ker bi sicer
nihče ne verjel, da tudi slovenska more
taka biti.

Skrbljeno je zato, da se bo naša stara
Pratika na debelo pa tudi na drobno ceneje
prodajala, kakor se pa prodaja Bambergova
liberalna, — akoravno bi bila naši posamezni
tiskana višja prodajna cena. Zanesljivo pravo
Pratiko, kakor smo jo do sedaj imeli, dobi
vsakdo le pri J. Blaznikovih dedičih v
Ljubljani tiskano.

(Birmorali) bodo milostlj. knez in škof
20. sept. t. l. v Šentvidu pri Zatičini, 21. na
Krki, 23. v Leskovcu pri Krškem, 24. v Ča-
težu, 25. v Škocijanu, 26. na Raki, 27. sept.
v Šentjerneju.

Poslano

„Qui bene distinguit, bene docet“ — to
latinsko prislovico treba se nam zdi obrniti
na to, kar je „Slovenec“ in kar so tudi „No-
vice“ o volitvi gosp. dr. Moše-ta rekle. Dr.
Moše je kandidat mladoslovenec; da
zastopniki staroslovenske stranke v zboru vo-
lilcev niso nasprotovali kandidaturi Mošetovi,
so s tem djansko pokazali, da niso taki raz-
dorniki, kakor mladoslovenci, ki so brž, ko so
staroslovenci za okraj vipavsko-idrijski postavili
Lavrenčiča za kandidata, prihruli z drugim.
Pri kandidaturi Mošetovi imajo tedaj mlado-
slovenci svoj „Löwenantheil“; videi bomo, kako
ga bodo rešili.

Nekteri volileci.

Poslano.

Nedavno priobčil je „Slovenec“ v dopisu
iz Dovjega pohvalo g. Ign. Zupanu, izdelovalcu
orgelj iz Kroke, zaradi poprave orgelj in iz-
najdbe novega meha. Na to priporočilo iz
Dovjega povabili smo tudi pri nas omenjenega
mojstra in nam je v popolno zadovoljnost
oglasil orglje, pa tudi naredil nov meh, kateri
je tako praktično izdelan, da smemo g. Ign.
Zupana z dobro vestjo priporočati vsim, kateri
bi ga v tej zadevi potrebovali.

Polhovgradec 1. sept. 1874.

Cerkveno predstojništvo.

Telegrafične denarne cene

4. septembra.

Papirna renta 71 75. — Srebrna renta 74.75. —
1860letno državno posojilo 10. — Bankine akcije 975
— Kreditne akcije 242. — London 109.75. — Srebrn
103 85. — Csa kr. cekini — — — Napoleon 8.81.

Tržna cena preteklega tedna:

Mesta:	M e r n i k						
	Pševce	Rži	Jedmea	Ovsa	Turšice	Ajde	Prosa
v Ljubljani	2 75	1.80	1.65	1 00	2 00	2 00	1.70
v Kranji	—	—	—	—	—	—	—
v Lo-i	2 80	2.00	—	1 10	—	2.50	2.20
v Novomestu	2 67	1.80	1.75	0 92	2 65	—	2.33
v Sodražci	3 00	—	1.75	—	2 40	—	1.90
v Mariboru	2 65	2 10	1 85	1 15	2 65	2 15	2 30
v Ptuiu	2 40	1 90	1 50	0 95	2 50	1 90	—
v Celji	2 80	2 10	1 80	1 10	2 40	2 50	2 60
v Celovcu	2 75	2 00	1 75	1 35	2 40	—	—
v Trstu	3 06	1.84	—	1 12	2 20	—	—
v Zagrebu	2 45	1.50	1 10	1 40	2 00	—	—
v Sisku	—	—	—	—	—	—	—
v Varni	2 50	1.60	1.43	0.85	2 50	2 60	—
na Dunaju	2 90	2 25	1 75	1 00	1 95	—	—
v Peštu	2 75	2 04	1 72	1 10	2 30	—	—
v Pragi	3 06	2 60	2 14	1 85	—	—	—
v Gradcu	3 45	2 15	—	1 45	2 50	—	—

Tržna cena:

Reči	v Ljubljani	v Novomestu	v Kranji	v Lok	v Sodražci	v Mariboru	v Celju	v Ptuiu
Masla funt	0.54	0.45	—	0.50	0.45	—	—	—
Špeha „	0.42	0.48	—	—	0.44	0.40	0.44	0.38
Leče mernik	3 —	2.60	—	—	—	—	—	—
Krompirja „	1.25	—	—	1.00	1.20	1.15	1.00	0.70
Fižola „	3.30	—	—	—	2.94	—	—	—
Sena cent	1.25	1.20	1.40	1.25	0.80	1.70	1.00	1.70
Sem. d. telja „	—	—	—	—	—	—	—	—
Prašci cent	—	—	—	—	—	—	—	—
Govečine fant	0.30	0.26	—	—	—	0.28	0.28	0.30
Teleti e „	0.26	0.30	—	—	—	0.28	0.28	0.30
Jaje za 10 kr.	5	6	—	5	6	—	—	—

V Trstu: Olje dalmatinsko po 30, najboljšo po
43—45 gl., sladkor 20—21 gl., kava Rio 42—56.
Java po 62—63 gl., rajž 9—13 gl., c. n. Petrolej 11
gold. cent.

Duhovske spremembe.

V tržaški škofiji: Postavljena sta
čč. gg. Jan. Vranič, novoposv., za duh
pom. v Kerkovce; Simon Sfečič, za
oskrbnika v Momjan. — Umrli so čč.
gg. Bartol Sfečič, fajmošter v Momjani;
Jože Mikoli, korar v Novem gradu,
Bartol Bordon, fajm. v pokoju in častni
korar. R. I. P.

Umrli so:

2. sept. Roza Karinger, 4 1/2 l.,
— in Marijana Karinger, 7 1/2 l., bu-
kvodjeve hčeri, obe za vnetjem vratu.
— Marija Kobjan, gostaška vdova, 58
l., za vodenico.

3. sept. Ana Lavš, gostilničarske
vdove hči, 5 1/2 l., — in Berta Sigl,
magac. nadzornika otrok, 4 mes., obe
za vnetjem vratu. — Ana Indof, kond.
otrok, 8 mes., za drizgo.

Eksekutivne dražbe.

7. sept. 2. France Praznik ovo iz
Menguša (1500 gl. 46 kr.) v Litiji. —
2. Marije Stepic-eve iz Kremenjaka (600
gl.) v Litiji. — 3. Mih. Petrič-evo iz
Češnjic (460 gl.) v Kranji. — 2. Bart.
Blaž-evo iz Komende (1115 gl.), — 1.
Karol Fabijan-ovo (65000 gl.), obe v
Ljubljani.

Špecerijsko blago.

A. Jurca v Ptujem,

dozdaj v Eckel-novi hiši, odslej pa
v svoji na velikem trgu št. 70

s podružnico v Celji

priporoča svojo zalogo ravnokar na novo
prišlega

špecerijskega, materijalskega, kolonijalskega
in barvnega blaga.

Najboljše sorte pravega štajarskega na-
ravnege vina od več let, pravo žganje, najboljši
likeri itd.

Zaloga moke iz parnih mlinov in domače.
Kupuje in prodaja vse sorte žito, češplje,
jabelka, krompir, poljsko seme in druge do-
mače pridelke.

Preskrbuje gips za polje, cement (za zunanjo
lepšanje poslopij, čebrov za kopanje, stopnje, eevi
za kanale itd.), opeko, ktere se ogenj ne prime,
mergelj, kvarčni pesek, glino in šamoto, kolikor kdo
želi, itd.; — sprejema zavarovanja zoper
ogjenj in na življenje.

Naročila od zunaj prihajajoča se
zvršujejo najhitreje in natanko. (41—1)

Vino.

(117—2)

Izdajatelj in za vredništvo odgovoren: F. Pevec.

Natisnili Blaznikovi dediči v Ljubljani.

Najlepši, najcenejši
iz železa vlti
spominjki
(monumenti),
križi za altarje in veliki
križi za pokopališča,

izgotovl eni z najstanovitnejšimi, najbolj finimi bar-
vami, s pravim, najbolj finim zlatom krasno pozla-
čeni (kakor jih sicer nikjer ne znajo delati), so —
kakor že že 20 let — še vedno na zbir v velikanski
množini in različnosti ter po najužji že trdno dolo-
čeni cení, ravno tako tudi c. k. priv. z železa vlti
podlage (stala — mesto kamenitih) edino le pri

C. M. Pobisch-u,

mešč. trgovcu z železjem in lastniku privilegije
na Dunaji (Wien, Währingstrasse Nr. 7 in
njegovi zalogi križev (auf der Schmelz) na-
sproti vходу pokopališča

in se pošiljajo na vse kraje.
Grobni napisi se izvršujejo
čisto po želji p. n. naroče-
valcev ali z zlato pisavo ali
pa z izbuknjeno vltimi in
pozlačenimi črkami, kar naj-
hitreje mogoče. Obrisi in za-
pisi cene se, ako jih kdo za-
hteva, brez odloga pošljejo.
(9—26)